

# Ossa absentia (afwezige skeletdelen)

F. H. G. Engelen

Met ingang van 1 januari 1971 is mevrouw Dr. W. Groenman-van Waateringe benoemd tot gewoon lector in de oecologische praehistorie, verbonden aan het Instituut voor Prae- en Protohistorie van de Universiteit te Amsterdam.

Zij heeft aan deze universiteit gestudeerd, legde in 1958 het doctoraalexamen af, met als hoofdvak biologie. In 1961 behaalde zij het doctoraalexamen in de oecologische praehistorie, waarna zij in 1967 promoveerde.

Zij heeft de leiding van de afdeling Oecologische Praehistorie. Hier vinden palynologische- en diatomeeën onderzoeken plaats. Ook wordt hier gewerkt aan de determinatie van zaden, onderzoek van houtmonsters en zoölogica afkomstig uit opgravingen.

In haar eerste openbare les, getiteld: Ossa absentia, vestigde zij de aandacht erop dat hij het onderzoek van dierenbeenderen uit prehistorische nederzettingen, de afwezigheid van bepaalde skeletdelen minstens zoveel informatie kan verschaffen als de aanwezigheid van andere.

Wanneer b.v. de jachtgebieden ver van een nederzetting verwijderd waren namen de jagers grote en zware prooidieren niet in hun geheel mee naar huis. De beste stukken vlees werden uitgebeend en de huid werd meegenomen. De rest werd op de vangplaats achtergelaten. Deze achtergelaten resten vormen het complement van de beenderen die gevonden worden bij opgraving van een nederzetting waar de jagers woonden. Het is dan ook mogelijk aan de hand van de aanwezige, maar vooral ook rekenend met de afwezige skeletdelen, te bepalen wat voor soort verblijfplaats het betreft: een vangstplaats een jachtkamp of een basiskamp.

Hierbij moet wel vooropgesteld worden dat de conservatie-omstandigheden gunstig moeten zijn en er voldoende botten voorhanden zijn.

Ook speelt hierbij de 'mogelijkheid' tot conservering van de verschillende skeletelementen een belangrijke rol. Botten waarbij de verbening vroeg in de ontwikkeling optreedt, bleken de beste kans te hebben bewaard te blijven.

Het is mogelijk voor elke diersoort en elk skeletelement een conserveringspercentage te bepalen. Afwijkingen van het natuurlijke conserveringspercentage bij botten afkomstig uit opgravingen verdienen speciale aandacht.

Afwijkingen in het conserveringspercentage bij botten van huisdieren kunnen ontstaan door gespecialiseerde verwerking van de huiden het vlees en skeletonderdelen in verschillende gedeelten van de nederzetting en door handel.

In de openbare les worden nog een aantal voorbeelden genoemd. Deze maken duidelijk dat er onderscheid moet worden gemaakt tussen de resten van jachtbuit en van gedomesticeerde dieren, hoewel het in beide gevallen zoogdieren zijn, waarvoor een gemeenschappelijk 'bouwplan' geldt (d.w.z. dat de opbouw van het skelet in principe gelijk is hoewel op bepaalde onderdelen wel wat verschillen zijn). Het bouwplan de meest economische wijze van uitbenen en verdere verwerking! Voor de prehistoricus